

Gemeenten werken niet vanzelf beter dan Rijk

De partijprogramma's negeren de slechte ervaringen met het afstoten van taken aan gemeenten

Opinie | Vrijdag 16-04-2010 | Sectie: Overig | Pagina: 07 | Ad Poppelaars

Het Rijk gaat door met het decentraliseren van taken, terwijl uit geen enkel onderzoek blijkt dat dat effectief is. Integendeel, schrijft Ad Poppelaars

Al jaren stapelen de problemen in de jeugdzorg zich op. Dus liet minister Rouvoet (ChristenUnie) onlangs weten de Jeugdzorg naar de 431 gemeenten te willen overhevelen. Dit voornemen staat niet op zich. De Rijksoverheid stoot namelijk steeds meer taken af naar gemeenten en zorgverzekeraars. Zijn problemen op landelijk of provinciaal niveau niet goed oplosbaar, dan worden ze vaker doorgeschoven. Maar de vraag of decentralisatie werkelijk die problemen oplost, wordt nauwelijks gesteld. We kunnen leren van een eerdere decentralisatie- en vernieuwingsoperatie namelijk de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Die Wmo beloofde gehandicapten, bejaarden, daklozen en hun families een beter zorgbeleid en meer invloed op de beleidsmakers. De praktijk leert dat die belofte niet wordt waargemaakt. Wie het laatste evaluatieonderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau over de Wmo leest, constateert dat de verwachte kwaliteitsslagen nog lang niet overal zijn gemaakt. Ook de hoop dat de lokale democratie bij zou sturen, is ijdel gebleken. Bij de laatste gemeenteraadverkiezingen is niet één falende wethouder afgerekend op zijn Wmo-beleid. Verder is er geen enkele garantie dat een noodlijdende gemeente niet op het Wmo-budget bezuinigt om een gat elders in de begroting te dekken.

Er wordt ook gedecentraliseerd om kosten te besparen. Maar er is mij geen evaluatieonderzoek bekend waaruit blijkt dat dit lukt. Wel staat vast dat de Wmo tot hogere uitvoeringskosten heeft geleid. Met de komst van de Wmo stegen die kosten volgens onze schatting met zeker 27 miljoen plus een eenmalige investering van 75 miljoen voor training en deskundigheidsbevordering.

Overigens is decentralisatie voor gemeenten soms profijtelijk. Het aanbestedingsbeleid in de thuiszorg en het leerlingenvervoer is daar een voorbeeld van. Daar wilden flink wat gemeenten voor een dubbeltje op de eerste rang zitten. Het afknijpen van leveranciers leidde tot kwaliteitsproblemen met schrijnende situaties voor cliënten als gevolg.

Decentralisatie heeft bij de Wmo ook geleid tot rechtsongelijkheid en ongewenste inkomenseffecten. Een burger in de ene plaats hoeft geen eigen bijdrage te betalen voor een scootmobiel of een traplift en een burger in de andere betaalt daarvoor 176 euro per vier weken. Dit wordt onder het tapijt geveegd onder het mom van gemeentelijke onafhankelijkheid. Ondanks alle pr-offensieven van de gemeenten is de Wmo geen reclame voor decentralisatie.

We weten simpelweg niet of de in Nederland in gang gezette decentralisaties effectief werken. Het is riskant om af te gaan op wat de lokale overheden daar zelf over zeggen. Zij hebben er te veel budgettair en politiek belang bij. Maar toch gaat de politiek onverminderd door met decentraliseren. Zie Rouvoet, lees de plannen van de politieke partijen. En daarbij staat nogal wat op het spel. Het gaat om projecten met een groot maatschappelijk belang.

Zo staan gemeenten nu al te trappelen om de uitvoering van de Wajong (jeugd-WAO) over te nemen. En daarnaast roepen zorgverzekeraars en gemeenten om het hardst dat zij de uitvoering van de AWBZ-zorg veel beter en goedkoper kunnen verzorgen dan de huidige partijen, zonder dat te kunnen bewijzen.

Het gaat er niet om of er al of niet wordt gedecentraliseerd, maar of de toegewezen taken goed worden uitgevoerd. Het zou van politieke wijsheid getuigen wanneer onze bestuurders even pas op de plaats maken met decentraliseren. Laten we eerst goed onderzoeken onder welke condities decentralisatie goed werkt. Grotere gemeenten die de omvangrijke taken ook aankunnen, monitoring door cliënten, de mogelijkheid tot inkopen op kwaliteit, goede opleidingseisen voor uitvoerende ambtenaren en een toezichhoudende Decentralisatie Autoriteit zijn van belang. En als de succesfactoren bekend zijn, laten we dan bij een volgende decentralisatieoperatie beginnen met een goede proeftuin en ruime testperiode.

De decentralisatiedrift van de verschillende politieke partijen zou een inzet in de verkiezingscampagnes waard zijn. Laat de Kieswijzer het als beoordelingspunt opnemen, zodat de onderzoekende kiezers dit mee kunnen nemen in hun stemkeuze. De landelijke politiek heeft

een dergelijk signaal dringend nodig.

Wmo beloofde gehandicapten, bejaarden, daklozen en hun families een beter zorgbeleid

Info: Ad Poppelaars is directeur van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (CG-Raad).

Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.